

גנזי המלך

קובץ שבועי בעניני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 242

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-40,000 עותקים

"אֱלֹקִים לֹא תִקְלַל וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תֹאֵר"

עיקר העיקרים באהבת השם

מתוך הרצאותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

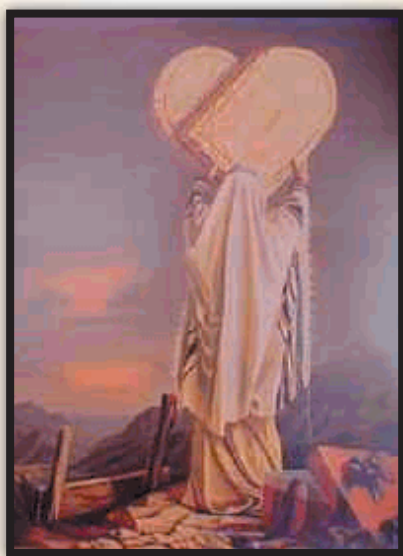
פרק א'

הרבים בעסק הבריאה. בזה הצטיינו אבותינו הקדושים ולכך חשק בהם הקב"ה כל כך, כיון שהעבודה שלהם היתה כללית, לא פרטית והם היו בעלים בעסק, היו בעלים בבריאה ולא כמו שכירים בשל אחרים.

מה עשה אברהם אבינו? הכתוב אומר: **"וַיִּקְרָא בְשֵׁם ה' "** (בראשית' יב). מלמד שהקריא את שמו של הקב"ה בפי כל בריה. אברהם אבינו היה מכתת את רגליו ממקום למקום לפרסם את שמו של הקב"ה בעולם, שלא תהיה בריה אחת בעולם שלא תכיר את הבורא יתברך, עד שאכן זכה להכרה עולמית שנקרא על ידי כל אומות העולם, **"נְשִׂיא אֱלֹקִים אֲתָה בְּתוֹכְנוּ"** (בראשית' כג). כמוכן שכל זה לא הלך לו בקלות, בתחילה התנגדו לו בנחרצות, הוא עמד מול עולם שלם עובד אלילים, אסרו אותו במאסר, זרקו אותו לכבשן האש, השליכו אותו מן הארץ, רדפו אותו. אבל הוא עמד איתן בשלו, עסק במלאכתו מלאכת שמים ללא חת לפרסם את שמו של הקב"ה כבעלים בבריאה. עבודה זו במסירות נפש היא עבודה של בעלים, אין זו עבודה של פועלים ושכירים.

לפני האבות הקדושים היו גם כן צדיקים וחסידים ומן הסתם הם גם קראו בשם ה' מלך העולם, אבל לפי המדרגה שלהם הם היו כפקידים ולא כבעלים ושותפים, אבל האבות הקדושים עסקו

המשך בעמ' 2 <<<

שהגדול מתייעץ ונוטל רשות מן הקטן. וכן אמרו חז"ל בגמרא: **'כל דיין שדן דין אמת לאמיתו, נעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית'** (שבת' יא.)!

אנחנו לומדים מזה יסוד גדול ועצום, כל הבריאה שברא הקב"ה ברא אותה כעסק כללי של חברה משותפת, כשלכולנו יכול להיות חלק של ממש בבריאה, שכן כל הנהגת הקב"ה מתחילת הבריאה היתה על דרך של שותפות! וזוהי דרגת עבודת האדם בעולם, אל לו לאדם להסתכל על עבודתו כעל דבר פרטי, אל לו לאדם להסתכל על עצמו כעל שכיר ופועל זוטר, אלא כעל חלק מהשותפים

בפרשתנו כתוב: **"אֱלֹקִים לֹא תִקְלַל וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תֹאֵר"** (שמות' כב). ופירש"י: **"הרי זו אזהרה לברכת השם"** (בלשון סגי נהור) **ואזהרה לקללת דיין'** והוא מדברי הגמרא במסכת 'סנהדרין' (סו.). והמתבונן בדברים הללו יבחין בדבר מדהים, יש איזו שהיא השוואה בין "ברכת" השם לקללת דיין. ויעוין בפירוש הרמב"ן כאן שכתב: שאמרו חכמינו בגמרא 'סנהדרין' (סו.) **"ש'כנס בכלל ה'אֱלֹקִים" השם הנכבד והשופט אשר ישב מושב א-לקים בארץ'**.

והדברים צריכים ביאור, איזו השוואה אנו יכולים להבין בזה?

הנה כולנו יודעים שבעסק כללי של חברה משותפת, יש שותפים והשותפים הם הבעלים של החברה. ויש אנשים המשמשים כפקידים ופועלים עבור החברה. אם יבא אדם וישאל שאלת תם; מה החילוק בין הבעלים לפקידים? הלא כולם נמצאים במפעל ועובדים בו? הלא נשיב לו: שהדבר ניכר היטב בכל צעד ובכל שעל. פקיד אינו עושה אלא דבר פרטי, הדבר עליו הופקד בעבודתו, חוץ מזה אין מענין אותו שום דבר. ואילו הבעלים תמיד עושים דבר כללי, כי כל מחשבותיהם וכל מעשיהם נתונים בעד כלל העסק.

והנה חכמינו ז"ל אמרו, **על הפסוק: "נַעֲשֶׂה אִדָּם בְּצַלְמֵנוּ"** (בראשית' א). מלמד שהקב"ה התייעץ עם פמליא של מעלה, עם מלאכי השרת, ללמד דרך ארץ

"אלקים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר"

היא המשימה הזאת בעיני הקב"ה, לקרב אנשים לחסות תחת כנפי השכינה.

הרמב"ם בספר המצוות (מצוה שלישית) "וְאֶהְבֶּתְךָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים' ו) אומר את הלשון הבא: **כבר אמרו שמצוה זו כוללת שנדרוש ונקרא האנשים כולם לעבודתו יתברך ולהאמין בו. וזה כשתאהב אדם תשים לכך עליו ותשבחהו ותבקש האנשים לאהוב אותו. כמו כן כשתאהב את האל באמת כמה שהגיעה לך מהשגת אמיתתו, בלי ספק שתדרוש ותקרא את הכופרים והסכלים לידיעת האמת אשר ידעת אותה, כמו שאברהם בעבור שהיה אוהב את השם, כמו שהעיד עליו הכתוב: "אֲבִרְהָם אֹהֲבֵי" (ישעיה' מא), היה גם כן לגודל השגתו דורש את האנשים אל האמונה מחוזק אהבתו. ע"כ. כלומר: לא מספיק שהאדם בעצמו יאהב את ה', אלא הוא צריך להאהיב את ה' גם על שאר הבריות, כמו אברהם אבינו שנאמר: "וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחַרְוֹן".**

הוא אומר, כמו שאברהם בעבור שהיה אוהב את ה' כמו שהעיד עליו הכתוב: **"אֲבִרְהָם אֹהֲבֵי"** והיה גם כן זה לגודל השגתו, דורש את האנשים ומקרבם אל האמונה מחוזק אהבתו, כן אתה אוהב את הקב"ה עד שתדרוש את האנשים לקרבם אליו.

זו היא מצוה המוטלת על כל יהודי ויהודיה, לאהוב את ה' ולהאהיב אותו על הבריות וא"ל לקיים את מצות עשה של: **"וְאֶהְבֶּתְךָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ"** בשלמות, מבלי לעשות כמעשה אברהם אבינו לקרב אנשים רבים לאבינו שבשמים שיאהבו אותו גם הם. ■

אלא, הרי אני בורא אדם הראשון תחלה, שאם יקלל, יבוא אברהם ויתקן" .
אנו רואים מזה מה היא החשיבות הגדולה ביותר? תקון העולם! מי שיכול לתקן את העולם ולהביא להשלמתו ושלימותו גדול הוא מאדם הראשון, שהרי אברהם אבינו היה ראוי להברא ראשון ובגלל התפקיד - שיתקן את העולם במלכות ש-ד-י, לכן הוא נברא אחריו כדי שיוכל לתקן מה שאדם הראשון יקלקל.

ומה היתה עיקר עבודתו של אברהם אבינו? לקרב את כל יושבי העולם תחת כנפי השכינה, כמו שכתוב: **"וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחַרְוֹן"** (בראשית' יב) והתרגום אומר: **"ושעבדו לאורייתא' אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים"** (רש"י שם).

בעל ה'בית הלוי' כותב דבר נוקב ביותר: מה היא הסכה ששרה אמנו היתה עקרה ולא סתם עקרה, אלא אומרים חכמינו ז"ל שאפילו בית רחם לא היה לה, מדוע?!

אומר ה'בית הלוי': הדבר נעשה כך, כדי לאפשר לה ולאברהם אבינו להתעסק בהחזרה בתשובה ולהיות פנויים לעבודתם זו במלוא המרץ ואם היו מטופלים בילדים היו מופרעים מעבודתם הקדושה. ואם היה לה בית רחם, היו עלולים לפנות לרופאים למצא פתרון ללידת בנים והיו מופרעים מעבודתם הקדושה.

ואנו למדים מזה, שהיה כדאי להקב"ה לדחות את לידתו של יצחק אבינו העולה התמימה בעשרות שנים ושיעברו עשרות שנים של צער לאברהם ושרה וכל זה למה? כדי שיוכלו לבצע את המשימה הקדושה בעיני ה' - לגייר גרים. מזה נוכל ללמד את העולם כולו, כמה חשובה

בעבודת הבורא כאדם העושה ופועל בתוך עסק שלו.

הרמב"ן מביא על הפסוק: **"וְהָיָה בְּרַךְ אֶת אֲבִרְהָם בְּכָל" (שם כד) שמירת "בכל" היתה לאברהם אבינו, שנתנה לו הקב"ה במתנה שיזכה בה במקומו כשיכול ומסר לו בנאמנות גמורה שהוא יהיה הבעלים בכריאה כאדם העוסק בתוך שלו ממש! ומסר לאברהם אבינו את כח הברכות, אמר לו: "מעתה אתה הוא המברך", כמו שכתוב בפסוק: **"וְהָיָה בְּרַכָּה" (שם יב).** מעתה אתה מקור הברכות ועוד הכתוב אומר: **"וּנְבָרְכֶךָ כִּי כָל מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה"** (בראשית' יב).**

ונביא דוגמא נוספת, שנוכל לראות ממנה איך אברהם אבינו נהג כבעלים בכריאה ולא הפקיר את העסק: כשהיה צריך לברך את יצחק אבינו, התנגד אברהם לברך אותו כיון שיצא ממנו עשוי וכיון שאם הוא יתן את הברכה ליצחק עלולה היא לעבור לעשוי בנו, לכן אברהם אבינו לא הסכים לברך את יצחק בנו, אלא אמר: **"יבוא בעל הברכות ויברך את מי שהוא רוצה".** ועליו נאמר: **"אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם"** (שם ב) **"באברהם"** (מדרש רבה' יב ט). זאת אומרת שחשש אברהם אבינו לעסק הכללי, לכריאה כולה ולכן לא ברך את יצחק בנו בשום אופן! והלא ידע גם ידע, מה גדול כח הברכות הטמון בו ואת כל זה השליך מנגד, על חשבון בנו יחידו אוהבו, שמא תגרם תקלה לכלל העולם.

במדרש 'תהילים' (לד) מובא דבר מדהים: **"א"ר סימון: "ראוי היה אברהם אבינו להברא תחלה לאדם הראשון. אלא אמר הקב"ה: "אם בורא אני את אברהם תחלה, אם יקלקל, אין מי שיבוא ויתקן."**

הרב זכריה יצחק שליט"א
קריאה בתימנית
של פרשיות התורה
בנוסף שאמי ובלדי

פרשיות התורה והפסוקים 55 שעות
 פרשיות התורה והפסוקים 55 שעות

זיתן להשיג במשרדי ישופר, מתתיהו 10, בני ברק 03-677779

הלכה

עונג וכבוד השבת

ההלכות שלפנינו מבוססות על דברי השו"ע וה'משנה ברורה' או"ח (רמב) ונוהגים בכל העדות ללא חילוק

תבשילים בכל סעודה וטוב שיאכל בכל סעודה דגים, אם לא שאינו טוב לפי טבעו, או ששונאו, לפי שהשבת ניתנה לעונג ולא לצער.

ו. עזרא הסופר תיקן לכבס בגדים ביום חמישי לכבוד שבת ויש להזהר לא לילך בחלוק אחד כמה שבתות בלא כיבוס, שלא לעבור על תקנת עזרא.

ז. מכבוד השבת ללוש עיסה ולאפות חלות לכבוד שבת ולא טוב עושים הלוקחים חלות מן האופה ומקטינים בזה מכבודה של שבת המלכה. ■

מעט משלו יזרו עצמו לכבד את השבת וצריך לצמצם בימי החול בכדי לכבד את השבת.

ד. אמרו חכמינו ז"ל: 'אמר הקב"ה לישראל: 'בני, לוו עלי להוצאות שבת ואני פורע' (ביצה' טו:). ועוד נאמר: 'מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים, חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יום טוב והוצאת בניו לתלמוד תורה, שאם פחת פוחתין לו ואם הוסיף מוסיפין לו' (שם טז:).

ה. טוב להזהר לא לפחות משני

א. מצוה לענג ולכבד את השבת ונלמד ממה שכתוב: **"וְקִרְאתָ לְשַׁבַּת עֲנָג לְקֹדֶשׁ ה' מְכַבֵּד"** (ישעיה' נח). ויש אומרים: שעיקרו מן התורה שהשבת היא בכלל מקראי קדש.

ב. חז"ל פירשו: שהכונה לקדשו ולכבדו בכסות נקיה ולענגו בעונג אכילה ושתיה והפליגו חכמים בזה עד שאמרו: שהמענג את השבת נותנין לו **"נחלה בלי מצרים"** (רש"י שם יד). ונצול משעבוד מלכויות ונותנין לו עשירות.

ג. אפילו מי שצריך לאחרים אם יש לו

דברי אגדה

הייתי ומכל בהמה שהיתה נאה, אמרתי: "זו תהא לשבת". אמרתי לו: "אשריך שזכית וברוך המקום שזיכך לכך".

ומצינו עוד שכיבוד השבת היא סגולה לבנים תלמידי חכמים, שכך מסופר בגמרא מסכת 'שבת' (כג:): רב הונא היה רגיל לעבור על פתחו של רבי אבין חרש העצים, ראה רב הונא שרבי אבין היה רגיל להדליק הרבה נרות לכבוד השבת. אמר רב הונא: "שני אנשים גדולים יצאו מכאן" ואכן יצאו מהם האמוראים הנודעים רבי אידי בן אבין ורב חייה בר אבין. ■

במסכת 'שבת' (ק"ט:): 'אמר רבי חייה בר אבא: "פעם נתארחתי אצל בעל הבית בלודקיא והביאו לפניו שלחן זהב משאוי ששה עשר בני אדם ושש עשרה שלשלאות של כסף קבועות בו וקערות וכוסות וקיתוניות וצלוחיות קבועות בו ועליו כל מיני מאכל ומיני מגדים ובשמים וכשמניחים אותו אומרים: "לה' הָאֲרָץ וּמְלוֹאָהָ" (תהילים' כד) וכשמסלקין אותו אומרים: "הַשָּׁמַיִם שְׁמַיִם לַה' וְהָאָרֶץ נָתַן לַבְּנֵי אָדָם" (שם קטו)". אמרתי לו: "בני, במה זכית לכך?" אמר לי: "קצב

הגמרא במסכת 'שבת' (לג:): **מספרת:** על רבי שמעון בן יוחאי ובנו רבי אלעזר, שפגשו באדם זקן שהיה אוהו בידו שתי חבילות של הדס ורץ עמם סמוך לכניסת השבת. שאלוהו: "למה לך הדסים אלו?" ענה להם: "לכבוד שבת". שאלוהו: "למה לא יספיק לך חבילה אחת?" ענה להם: "האחד כנגד 'זְכוּר' (שמות' כ) והשני כנגד 'שְׁמֹר' (דברים' ה)". אמר רבי שמעון בן יוחאי לבנו: "חזי כמה חביבין המצוות על ישראל".

ומצינו בגמרא שכיבוד השבת היא סגולה לעשירות, שכך אמרו חז"ל

הנהגות צדיקים

ודמותו נראתה שונה מאשר בימות החול, כי היתה לה צורה של שבת קדש.

□ **בני הישיבה מספרים על רעיותו של רבי אליהו לופיאן זצ"ל:** שהיתה משכימה קום בבוקר של ערב שבת והיתה אופה חלות רבות מאד הן למשפחתה הגדולה והן לבני הישיבה של בעלה ואף לענני העיירה. למרות היותה מטופלת במשפחה גדולה בת שלש עשרה נפשות, היתה מקדימה לסיים את כל ההכנות לשבת מתוך שלות הנפש כשעתים לפני כניסת השבת. אז היתה מקבצת את בניה ובנותיה ומספרת להם דברי אגדה ומוסר וקוראת לפנייהם בספר 'צאינה וראינה'. ■

פעמים בעת לבישת הבגדים.

□ **על רבי זלמן בהר"ן זצ"ל מגדולי ירושלים, מסופר:** שהשבת היתה חביבה עליו ביותר ועל אף שהיה עני מופלג ולא היו לו בגדים מיוחדים לכבוד שבת, אלא בגד אחד בלבד שאותו היה שומר במיוחד ליום השבת, מכל מקום גם בשאר מלבושיו היה דואג שיהיו נקיים והיה עושה בהם שינוי כלשהו לכבוד השבת. כגון, שמתוך נעליו היה שולף סמוך לשבת את שרוכי ימי החול ומשחיל במקומם שרוכים נאים יותר אשר יחד לכבוד שבת קדש. על אף דחקו הגדול, זיו פניו והאור השוכן עליהם בשבת, היו מקרינים גם על לבושו

□ **רבי אלכסנדר זיסקינד זצ"ל בעל ספר 'יסוד ושרש העבודה' כותב בצוואתו לבניו:** כשלבשתי בערב שבת קדש סמוך למנחה בגדי שבת, נתתי להשם יתעלה הודאה גדולה בשמחה עצומה בפה מלא, בזה הלשון: 'יוצרי ובוראי יתברך שמך, אני נותן לך הודאה על שנתת לי בגדים חשובים לכבוד שבת קדש, לא כפי מעשי הטובים, רק ברחמיך הרבים וחסדיך הגדולים. כי חשבתי בדעתי: כמה צדיקים גדולים שאין ערכי מגיע לקרסוליהם, חסרים מבגדים אלה וחשבתי בלבי שודאי מניעת ההודאה להשם על זה תחשב למרד ולמעל ח"ו, על כן אמרתי הודאה זו כמה

"כִּי הַשְׁחָד יַעֲוֹר פְּקָחִים"

מעשה נפלא מהרה"ח חיים כפוסי בעל הנס זלה"ה

פנינים לפרשה

"אֲשֶׁר תִּשִׁים לַפְּנִיָּהֶם" (כא א)

פירש"י: 'אמר לו הקב"ה למשה: "לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו", לכך נאמר: "אֲשֶׁר תִּשִׁים לַפְּנִיָּהֶם" כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם'. ע"כ.

ובהתבוננות שטחית הדבר תמוה וכי משה רבנו חס על טרחתו שלא לבאר להם טעמי הדבר ופירושו, עד שהוצרך הקב"ה לומר לו שלא יעשה כן?

ובאמת הדבר מבואר היטב: שהרי אמרו חז"ל שדברי תורה נקנין לאדם ביגיעה ובעמל גדולים וכגון מה שאמרו במסכת 'ברכות' (ג:) ובמסכת 'שבת': 'אינן דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה' (פג:). ועוד אמרו ב'מגילה': 'אמר רבי יצחק: "אם יאמר לך אדם לא יגעתי ומצאתי אל תאמן" ' (ו:). ושנינו ב'אבות': 'כך היא דרכה של

תורה... ובתורה אתה עמל' (ו ד). ומעתה היה מקום ביד משה לומר: אסתום להם הדברים כמו שהם, בכדי שהם יעמלו עליה ויגעו בה כראוי ולאחר מכן יעמדו על בוריה בכח עצמם וכך תהא התורה קנויה בידם כפי הראוי להם.

לכך אמר לו הקב"ה: שעל הרב להאכיל את תלמידו את הדברים 'כשלחן ערוך' ואין לו לרב לסתום את הדברים ואין זה מוריד בעמל התורה ויגיעתה של תלמידי הרב, לפי שזה הוא מתפקידו של הרב ללמד את תלמידו כל מה שיש בידו ללמדו והתלמיד כבר ישאר בידו להתייגע בדברים עוד ועוד, אבל המוטל על הרב הוא ללמדו כל מה שיש לו, זהו מה שלימדה התורה כאן.

וכמו שמצינו בגמרא מסכת 'פסחים' (קיב:): 'ש'ותר ממה שהעגל רוצה לינוק פרה רוצה להניק' ומצינו ב'סנהדרין' (סח:): שהקפיד ר"א על תלמידיו שלא מיצו את מדותיו עיי"ש.

"וְיִצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ" (כא ג)

הכתוב להשמיע, אבל החלק הראשון שיש עליך לזון את אשתו ובניו הוא דבר פשוט, לכן נכתב באופן זה.

"עמו" (כא ג)

הרמב"ן דן: האם מעשה ידי האשה בזמן היות בעלה עבד עברי, שייך לאדון, או לעצמה?

ומכריע הרמב"ן: שיהיו מעשי ידיה לאדון כמו שהיו לבעלה קודם שנעשה עבד. ודקדק כן מלשון הפסוק: "וְיִצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ", כלומר: בשוה לבעלה וכמו שמעשי ידי בעלה היו שייכים לאדון, כמו כן מעשי ידיה היו שייכים לאדון ומעתה שנשתחרר העבד גם מעשי ידי האשה חוזרים להיות של עצמה וכאילו יצאה היא עמו.

ויל"ע: אם לפי זה תוכל האשה ג"כ לומר: 'איני ניזונת ואיני עושה', שהרי לבעלה יכולה לומר כן, כמבואר

מכאן למדו חז"ל: שהקונה עבד עברי חייב במזונות אשתו ובניו ('קדושין' כב:). והנה הפסוק לא אמר בפירוש שהקונה עבד עברי חייב במזונות אשתו, אלא בדרך זו שהשמיענו הכתוב שכשיוצא העבד עברי יוצאת אשתו עמו, ממילא שמענו שנכנסה עמו והרי לא נכנסה עמו לעבודה, אלא בהכרח שנכנסה לחיוב מזונות שהאדון חייב לזון אותה.

יתכן ואפשר להטעים את הדבר כך: שלימדה אותנו התורה דרך ארץ, שהדבר פשוט מאליה שאדם הקונה עבד עברי חייב לזון את אשתו ובניו, שהרי משעה שהעבד נקנה לך לא יוכל לפרנס את אנשי ביתו, מאחר שהוא עובד אצלך ומעשי ידיו שלך ודאי א"כ שעליך לזון את כל התלויים בו כלומר: אשתו ובניו. אלא שאומרת התורה, שבזמן שהעבד יוצא ממך לחירות ושוב הוא ברשות עצמו לזונם, אזי יורד ממך החיוב לזון את אשתו ובניו ורק חלק זה הוא מה שצריך

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

עָלֵינוּ בַּעַל הָאִשָּׁה וְנִתֵּן בְּפִלְלִים (שמות כא) שהוא חפץ בילדיו וחשובים הם בעיניו, אלא שיתן זה **"בְּפִלְלִים"** כלומר: שלא יתן עונש יותר מכדי דמיהן. ולפי זה יתבאר ג'כ מה שהזכיר כאן רש"י: **"דיינים"**, היינו: שאינו כשאר מקום, אלא קנס ועונש ואעפ"כ בעינין שיהיה **'על פי הדיינים'** עיי"ש.

"כִּי גָרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם" (כב)

רבינו בחיי בספרו 'כד הקמח' כותב: כשם שהגולה מעירו לעיר אחרת יקרא: **"גָר"**, כן מצינו שהצדיקים נקראים **"גָרִים"** לפי שאינם מחשבין את העוה"ז לכלום ואין דירתן בזה העולם אלא עראי וזהו לשון **"גָר"** מלשון: **גרגיר**, כגרגיר הזה הנפרד מעיקרו, כך הצדיקים יודעים שנפרדו מעיקר קדוש. וכמו שהגר נכסף לשוב למקומו לארץ מולדתו, כך הצדיקים נכספים לחזור לעיקרם ושרשם והוא כסא הכבוד, ששם שרש הנפש השכלית.

על כן מצינו שהאבות כולם נקראו: **"גָרִים"**, באברהם כתיב: **"גָר וְתוֹשֵׁב אֲנִי עִמָּכֶם"** ('בראשית' כג). ביצחק כתיב: **"גֵּוֶר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת"** (שם כו). וביעקב כתיב: **"בְּאֶרֶץ מִגְרֵי אָבִיו"** (שם לו). וכן דוד המלך קרא עצמו: **"גָר"** שנאמר: **"גָר אֲנִי בְּאֶרֶץ"** ('תהלים' קיט). המשיל את עצמו ל"גָר" שהוא מזומן לנסיעה ואינו יודע העת ולפי שאינו יודע העת צריך שיקח צידה לדרך פן תבא עליו העת פתאום. ומה היא הצידה? קיום המצוות זהו שאמר: **"אֵל תִּסְתַּר מִמֶּנִּי מִצְוֹתֶיךָ"** (שם).

"כִּי הִשָּׁדַד יַעֲזֹר פִּקְחִים" (כג ח)

רבינו החיד"א בספרו 'שם הגדולים' (גדולים ט ט) מביא: על 'הרב החסיד מה' חיים כפוסים בעל הנס זלה"ה, שהיה דיין ונסתמא והיו מרננים עליו שח"ו לקח שוחד ואמר בתוך קהל ועדה: כי שמע דבת רבים, יחדו ירננו, שלקח שחד! ואם האמת אתם? כן יהיה תמיד, הענן יכסנו! ואם הוא נזהר מאד בזה, יאיר עיניו ככראשונה! ונתקבלה תפלתו; בהלו נרו. ואני הצעיר, ראיתי חתימתו כשהיה סגי נהור והיה חותם מאומד וכמעט אין האותיות נכרות, כמי שלא ראה. וראיתי חתימתו אח"כ; ה' נסי חיים כפוסים, כתובה מאושרה. ועד היום כל הנשבע לשקר על קברו נענש. ■

"רַק שְׁכַתּוֹ יִתֵּן נִרְפָּא יִרְפָּא" (כא יט)

ה'אור החיים' הקדוש מסתפק ספק מענין: מה יהיה הדין במי שהכה את חברו ואמרו את המוכה למיתה, אלא שנעשה לו נס ונתרפא. האם היא המכה חייב לשלם לו דמי **"שְׁכַתּוֹ"** ורפואתו, או לאו?

ויסוד הספק הוא: שמא מאחר שאמדוהו למיתה א"כ אין בו חיוב **'שבת'** ואף שנתרפא וחיה הוא מעשה ניסים שנעשה לו וחיוב ה'**שבת'** וה'**רפוי'** שפקע כבר נפקע ושוב אינו חוזר, או שמא מאחר שלמעשה לא מת הרי המכה חייב בתשלומי **'שבת'** ו'**רפוי'**.

והביא: שמדברי הרמב"ם בהלכות 'רוצח' (ד ג) נראה, שכל זמן שלא מת ישלם **'רפוי'** ו'**שבת'**, אף על פי שאמדוהו למיתה. אלא ששוב מצא ב'מכילתא' שאם הכהו המכה מכה שיש בה כדי להמית פטור מה'**שבת'** וה'**רפוי'** וממה שתולה התנא ב'מכילתא' את הדבר במכה שיש בה כדי להמית, משמע שאפילו אם לא מת המוכה לבסוף לא יהא המכה חייב בתשלומי **'שבת'** ו'**רפוי'**. ועיי"ש היטב מה שכתב בזה.

"וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן... וְנִתֵּן בְּפִלְלִים: וְאֵם אָסוֹן יִהְיֶה וְנִתְתָּה נַפְשׁ" (כא כב)

פרש"י: **"וְנִתֵּן בְּפִלְלִים"** על פי הדיינים.

הרב מבריסק דקדק בלשון רש"י: לשם מה הוצרך לומר כאן שחיובו **'על פי הדיינים'**, מה לא היה מספיק לכתוב כאן שחייב בלבד?

וביאר הדבר על פי מה שכתבו ה'תוספות' במסכת 'כתובות' (לג): ד"ה **'לאו'**: שבמקום שיש **'קים ליה בדרבה מיניה'** ונפטר מהחיוב ממון בדיני אדם מכל מקום הוא מחויב לצאת ידי שמים. ולפי זה יתבאר כונת הכתוב היטב, אם **"לא יִהְיֶה אָסוֹן"** באשה, אזי יתקיים **"וְנִתֵּן בְּפִלְלִים"** כלומר: שנוכל לחייבו בב"ד בתשלומין, שהרי אינו נפטר משום **'קים ליה בדרבה מיניה'**, אבל אם חלילה **"אָסוֹן יִהְיֶה"**, שאז יהא פטור מן הממון משום **'קים ליה בדרבה מיניה'**, לא יוכל להתחייב בב"ד, אבל לא יהא פטור לגמרי מן הממון, אלא יהא חייב בו בכדי לצאת ידי שמים.

ועיין בפירושו הרמב"ן כאן שכתב: שאין בולדות היזק ניכר כי מי יודע אם יצליחו או לאו?! ואמר הכתוב אע"פ שאין כאן ממון תשלומין, מ"מ נשים עליו עונש והוא כמו קנס שיטילו עליו אחרים. ואמר הכתוב שיהיה העונש **"כְּאֲשֶׁר יִשִּׁית**

ב'כתובות' (מז); או שמאחר שחיוב המזונות שהאדון חייב לזונה הוא מן התורה, אינה יכולה לומר: **'איני עושה'** ולא כתשלומי מזונות הבעל לאשה שאינו מן התורה, כמבואר בסוגיא ד'כתובות' שם וצ"ע.

"הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּיהָ תִּהְיֶה לְאֲדֹנֶיהָ" (כד)

לכאורה הכתוב נצרך לומר שילדיה יהיו **"לְאֲדֹנֶיהָ"** ואינם שייכים לאביהם העבד עברי ואף אינם מתיחסים אחריו, כמו שלמדו כן חז"ל במסכת 'קדושין' (סח): ממקרא זה, אולם יש להתבונן לשם מה הוצרך הכתוב לומר שגם **"הָאִשָּׁה... תִּהְיֶה לְאֲדֹנֶיהָ"**, הלא מאז ומעולם היתה של אדוניה ומה חדוש יש בזה?

ואולי בא הכתוב לומר: שלא קנאה העבד בביאתו, כשם שהאשה יכולה ליקנות לבעלה בביאה, כמבואר במסכת 'קדושין' (ב). לזה השמיענו הכתוב שאף: **"הָאִשָּׁה... תִּהְיֶה לְאֲדֹנֶיהָ"** ואין ביאת בעלה קונה בה כלום.

שו"ר ב'קדושין' (סט). שלמד ריה"ג ממקרא זה ד'האומר לשפחתו: **"הרי את בת חורין וולדך עבד"**, הולד כמותה... שנאמר: **"הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּיהָ תִּהְיֶה לְאֲדֹנֶיהָ"** ופירש"י: שלמד כן ש'בזמן ש'הָאִשָּׁה... לְאֲדֹנֶיהָ' הולד שתלד **"לְאֲדֹנֶיהָ"**, אין **"הָאִשָּׁה... לְאֲדֹנֶיהָ"** אין הולד **"לְאֲדֹנֶיהָ"**. וי"ל: דלזה צריך הכתוב להזכיר אף את האשה.

"וְכִי יִרְבֵּן אֲנָשִׁים וְהָפָה אִישׁ אֶת רַעְיוֹ" (כא יח)

הנה עד כאן לא הקדים הכתוב לומר: **"וְכִי יִרְבֵּן אֲנָשִׁים"** ומה ראה הכתוב להקדים לחיוב **'שבת'** ו'**רפוי'** שהדבר התחיל על ידי מריבה שרבו אנשים?

ואולי אפשר לומר, שנרמז בזה מה שאמרו חז"ל במסכת 'בבא קמא' (כו): שאף שאדם המזיק חייב גם כשהזיק בשוגג ובאונס, מכל מקום אינו חייב באופנים אלו אלא בתשלום נזק, אבל בתשלום **'צער'** ו'**רפוי'** ו'**שבת'** אינו חייב עד שיתכוין להזיק ולא בשוגג.

ולפי זה י"ל: דכיון שהפסוק מדבר בתשלום **'שבת'** ו'**רפוי'** אמר: **"וְכִי יִרְבֵּן אֲנָשִׁים"**, שבא הנזק מתוך מריבה ובכונה, שאילו היה בשוגג לא היה בזה תשלומי **'שבת'** ו'**רפוי'**.

שו"ת חברותא

מתי נפקעת חובת הרופא בשבועתו?

מערכת 'הברותא'
 מיוחדת? **'גנזי המלך'**

ומסתבר שכל רופא ובפרט רופא דתי, לא כיון כלל בשעת שבועתו לכלול בה גם שלא לגלות דבר שבהימנעותו עבירה בידו, ואלא אדרבא, אילו זכר מדבר זה היה מכוון בפירושו שלא לכלול זאת ולכן יוכל שפיר להעיד עדות כבי"ד וכן לגלות כל דבר שיש מצוה בידו לגלות זאת. ומי שירצה בכל זאת לחשוש לכך, יש לו עצה, שיתירו לו השבועה כבי תלתא ע"י חרטה וכפי שמצינו באמת בערוה"ש בחו"מ (שם ה) שפוסק: שבמקרה שחלה השבועה, כגון בעד אחד, דמכל מקום מצוה להתיר לו השבועה ע"י חרטה בהיות והוא דבר מצוה כדי להציל ממון חברו. ע"ש.

ובעצם זהו גם מה שפוסק הרמ"א ביו"ד (שם רלט) בהוסיפו לכתוב: **ש"מ"מ נ"ל דיש להתירה תחילה ואח"כ יגלה לו, דלא עדיף ממה שהוא מדרש חכמים' ע"ש.**

ולכאורה נראה כסותר את עצמו, כי מקודם כתב הרמ"א דהוי זה נשבע **'לבטל מצוה'** ולא חל. ומיד כתב: **שיש להתירה תחילה?**

אלא שרצונו לומר: דמיעקרא דינא הו"ל זה בעצם נשבע **'לבטל מצוה ולא חל'**, אלא דבהיות שזה מ'מדרש חכמים', מוצאת לה מקום אחיזה לחול ועל כן יש מ"מ מצוה **'להתירה תחילה'** לפני שמצוים עליו לגלות. ויעו"ש בביאור הגר"א (כ) מ"ש בזה. ■

(ס"ק צב) דהטעם הוא: מפני דשבועת סיני קדמה לשבועתו לחברו והיא המחייבת ושבועתו לחברו בטילה.

כן מצינו בד"מ ב'טור' חו"מ (ריש כח) ובחו"מ (שם) בסמ"ע ובש"ך (ס"ק א) שמביאים בשם המהרי"ו שכתב: דאם שום עד יאמר שאין רשאי להעיד מחמת שקבל עליו בסוד שלא לגלות הדבר אז בע"ד (אותו בע"ד שאמר לו בסוד שלא לגלות) יתיר לו לגלות הדבר.

והט"ז מעיר: שאפילו התרה אינו צריך, בדומה למה שכתב הרמ"א (יו"ד נז).

ובהגהות אמרי ברוך' שם מציין למ"ש עוד ביו"ד (רלט ז).

והיינו, למה שפוסק הרמ"א שם: **'שהנשבע שלא לגלות לחברו דבר שיצילנו מן ההפסד, הוה נשבע לבטל מצוה ואינו חל'.** ויעו"ש בביאור הגר"א (כ).

למדנו מהאמור: ששבועה שלא להעיד, או שלא יגלה לחברו דבר שיצילנו מן ההפסד לא חלה, משום שהוא נשבע **'לבטל מצוה'.**

ולכן, אותו הדבר ברופא שמבטיח לחולה, או שנשבע על כך, שלא להעיד לרעתו ושלא לגלות דבר שיציל את חברו מן ההפסד כשיצא לו מזה רעה (כגון: גילוי פרטים על מומים המפריעים לעבודתו, למעבידו) הוי ליה נשבע **'לבטל מצוה'** ולא חלה השבועה ומותר וגם חייב להעיד.

שאלה: האם מותר לרופא להעיד ולגלות בבית המשפט את ידיעותיו הרפואיות אודות חולה הנמצא בטפולו? והאם יש לשבועת הרופאים הכללית השפעה על כך?

תשובה: כתב בשו"ת צ"י"ן אליעזר' (יג פא): הנה, אם אדם נשבע שלא להעיד, משנה מפורשת היא: **'אמר לעדים: 'בואו והעידוני' 'שבועה שלא נעידך'... זו היא שבועת שוא שחייבין על זדונה מכות' (שבועות' כט).**

וכן ברמב"ם ('שבועות' ה טו) פוסק בזה"ל: **'וכן הנשבע לחברו: ש"לא אעיד לך עדות זו שאני יודעה', או ש"לא אעיד לך אם אדע לך עדות' - הרי זה לוקה משום שבועת שוא. מפני שהוא מצוה להעיד' עכ"ל.** (ויעוין בספר 'חקרי לב' חו"מ ה 'עדות' יד ו'אמרי בינה' חו"מ ה 'עדות' ח, מה שנו"נ בהא שהרמב"ם נקט לה להך הלכה גם בעד יחיד היודע עדות לחברו עיי"ש).

עוד מצינו ביו"ד (רכח לג) שנפסק: שאפילו אם נשבע לחברו על דבר שלא לגלותו ואח"כ נתנו עליו [בית דין] חרם וחייבוהו לגלותו - חייב להגיד. ומבארים הט"ז (ס"ק מב) והגר"א ז"ל

לקראת הסוף... אמנון יצחק עם הרב שלישיא

מבשרת ציון ראשון לציון

אולם מבשר טוב רח' האורן 50
ביום ראשון כח' שבט 22/02/09
 השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:30
כניסה 10 ש"ח

אולמי מלכת שבא רח' בולטיצקי 8
ביום שני כט' שבט 23/02/09
 השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:30
כניסה 15 ש"ח

ההוצאות מאובטחות © כל הזכויות שמורות לארגון "שופר" שידור חי באתר 'שופר' וב'שופר ניוזטל' 054-4007779 WWW.SHOFAR.NET

SH HOTEL
SAVYONEI HAGALIL
סביני הגליל

מלון בלב הגליל
שבתות חתן,
אטרקציות רבות
מבצע לפסח!
כשרות גלאס לבדאו
ללא שרייה ללא קסניות
טלפון להזמנות:
04-6802323

נסיעה לקברות הצדיקים עם הרב אמנון יצחק

ביום רביעי א' אדר 25.02.09
יציאה בשעה 7:30 בדיוק מנקודות האיסוף

**זכאי
"חי כפליים"
40% הנחה!!!**

המסלול:

קבר רבי שמעון בר יוחאי זיע"א	11:00 מירון
קבר רבי יונתן בן עוזיאל זיע"א	12:00 עמוקא
ארוחת צהרים כיך המלך	14:00 מלון כינר
הרצאה של הרב אמנון יצחק שליט"א	15:30 מלון כינר
קבר רבי מאיר בעל הנס זיע"א	17:30 טבריה

הישיבה בהפרדה מלאה בלבד!
ההרשמה במשרדי 'שופר' רח' מתתיהו 10, בני ברק
טל: 03-6777779

מאדקו בן אלידה
יזכה לעלות ארצה
עם כל משפחתו בקרוב

אילנית בת אליס
תאיר בת אילנית
אילן בן מרים
חזרה בתשובה בריאות הצלחה ופרנסה

יעמדו על הברכה

**לפרסום בגנזי
המלך צלצלו:**
03-6777779
שלוחה 552

שידוכים באמונה
משרד שידוכים למגזר החרדי והדתי לאומי
1599-500-811

מרפאת שיניים שן וחסד
נוסד בשנת 1982

כתר חרסינה 570 ש"ח

שתל 490 ו1 ש"ח

תותבת גמישות ללא וויס 2.990 ש"ח

ישור שיניים החל מ-4.800 ש"ח

רח' רבי עקיבא 44 ב"ב סניף הרב קוק
052-8448443 ♦ **03-5794757**

למבורה ספר תורה מהודר (זדזש)
סופר מוסמך ובעל ותק רב
הסוך את פער התיווך
מבצע! ארגז לס"ת מוכסף מתנה למזמינים עכשיו
לתאום פגישה ללא התחייבות ר' אברהם.ש
050-4565583 • המלצות רבנים

חדש לציבור הדתי

ניסן	משה
מזכיר ועדות רבואיות לשעבר בביטוח לאומי	מומחה לתיביעות ביטוח לאומי

★ נפגעי עבודה
★ ילד נכה
★ נכות כללית
★ ועדות ערערים ועוד...

יעוץ ראשוני חינם

טל. 03-6517050
נייד. 052-8235961

מקצועיות בכל התחומים

סוף סוף במזל טוב

ובשעה טובה

האנציקלופדיה

האינטרקטיבית

של הרב אמנון יצחק שליט"א

84 מרטים והרצאות
מחולקים ל-1727 מקטעים
106 נושאים שונים
880 תתי נושאים
32 שירים וקליפים

לידיעת תורמי מניח

האנציקלופדיה:

האנציקלופדיה

נשלחה אליכם.

לפרטים ולרכישה:

03-6777779

מחיר המוצר \$1000

מבצע היכרות

עד פורים

\$100 מזומן

גרסת בטא